

Repliker och kommentarer

I den här avdelningen välkomnas kommentarer till tidigare bidrag och korta inlägg med ekonomisk-politisk anknytning

JONAS ERIKSSON

Matprisernas utveckling. Replik till Edgerton

David Edgerton har i en artikel i *Ekonomisk Debatt*, nr 8, 1990 gjort en jämförelse av matprisernas utveckling i konsumentprisindex (KPI) med Nationalräkenskapernas (NRs) implicita prisutveckling. Han har då funnit skillnader mellan dessa serier. Som en konsekvens av detta tycker han att NR borde varna användarna i sina publikationer för att använda implicitprisindex (IPI).

Det finns anledning att från NRs synvinkel göra några kommentarer till Edgertons artikel och hans slutsatser.

Tidigare publicerade NR en serie med sk IPI för privat konsumtion på en mycket aggregerad nivå. Risken att misstolka IPI är dock stor, varför man i samband med generalrevideringen av NR 1988 beslöt att inte längre publicera serien. Eftersom någon serie med IPI inte längre publiceras går NR inte heller ut med någon varning. Det skulle bli ett alltför omfattande arbete att varna för användning av statistikserier som SCB inte själv publicerar.

Byrådirektör JONAS ERIKSSON är verksam vid Statistiska centralbyrån, Stockholm, där han ansvarar för beräkningen av privat konsumtion i Nationalräkenskaperna.

Edgerton konstaterar att matpriserna stiger mer över åren enligt KPI än enligt NRs IPI. Detta är precis vad man indexteoretiskt kan vänta sig. Precis som Edgerton nämner följer ett IPI i princip en Paascheformel, medan KPI i princip följer Edgeworths indexformel. Med Paascheformeln väger man med den aktuella kvantiteten medan man med Edgeworths indexformel väger med genomsnittet mellan bastidpunkten och den aktuella tidpunkten. Enligt teorin köper konsumenterna mindre av de varor som blir relativt dyrare. Eftersom Edgeworthformeln använder gamla vikter kommer Edgeworths indexformel att överskatta prisstegringen, vilket också jämförelsen tycks bekräfta.

Edgerton jämför också IPIs och KPIs årliga prisförändringar. Medan KPI är framtaget för att mäta den kortperiodiska prisutvecklingen visar implicitprisindexet endast förhållandet mellan vad dagens konsumtion skulle kosta vid bastidpunkten och vad den är värderad till idag.

Divideras två IPI med varandra erhålls ett korttidsperiodiskt index. Genom att stuva om uttrycket erhålles i täljaren en värdeindex och i nämnaren en Laspeyrevolymindex vägd med basårets priser. En riktig prisindex erhålls bara under den orealistiska förutsättningen att prisstrukturen ej förändrats från basår till beräk-

ningsår. Det är bara då som uttrycket kan förkortas till att ge en riktig Paasche-prisindex mellan de båda beräkningsåren.

Vidare kan det konstateras att Edgertons beräkningar baseras på preliminära NR-uppgifter för åren 1988 och 1989. I den definitiva beräkningen för 1988 är den kraftiga avvikelserna mellan IPI och KPI för gruppen smör och margarin borta.

En av Edgertons figurer är irrelevant. *Figur 6*, som uppges avse alkoholfria drycker uppvisar diametralt olika prisutveckling för IPI respektive KPI. Detta beror på att KPI-serien omfattar både läsk och lättöl medan NR-serien här endast innehåller läsk.

Edgertons slutsats om att en viktig orsak till avvikelserna mellan KPI och IPI

beror på den uppdelning som NR gör av Jordbruksnämndens primärmaterial i privat respektive övrig konsumtion stämmer inte. Från Jordbruksnämndens totalmaterial gör NR ett avdrag för det som förbrukas i restauranger och det som går till offentlig konsumtion. När avdraget görs behålls det IPI som fanns från början. Även vid sk input-output-avstämningar har man på den nivå som NR redovisar behållit det IPI som man fått via Jordbruksnämndens material.

Sammanfattningsvis måste det betonas att NRs viktigaste uppgift är att visa volymutvecklingen för skilda ekonomiska aggregat medan KPI är konstruerat för att mäta prisutvecklingen. Det är därför inte konstigt att det uppstår skillnader i den jämförelse som Edgerton gör.